

## **Aanzet programma “Flevoland bouwt aan Nederland”** (versie 22 april 2020)

### 1. Inleiding

De woningnood is groot, met name in de Amsterdamse regio. Het tekort is voor dit moment berekend op circa. 300.000 woningen. Alle partners in de Amsterdamse regio hebben de wil om woningen te bouwen, grotendeels binnenstedelijk, maar niet alle locaties zijn op korte termijn beschikbaar. In Flevoland, waar nog veel grond in eigendom is van het Rijk, ligt dat (mogelijk) anders. Mede daarom is in de Tweede Kamer de gedachte ontstaan om een groot deel van de woningbouwopgave (100.000 woningen) in Flevoland te realiseren (motie Koerhuis c.s. 32847, nr. 621). Daarnaast richt een motie Van Eijs/Ronnes (32847-625) zich expliciet op Almere Pampus en de daaraan verbonden IJmeerverbinding. Deze notitie focust primair op de motie Koerhuis, maar in de uitwerking zal een verbinding worden gelegd naar de andere motie. De notitie is als concept opgezet door de provincie, maar besproken met RVB/BZK. Aan RVB/BZK zal gevraagd worden de inhoud van deze conceptnotitie te onderschrijven.

Honderdduizend woningen of meer erbij bouwen in Flevoland de komende decennia. Hoe doe je dat? De ruimte hebben we in principe wel, dat hoeft het probleem niet te zijn. Maar hoe maak je zo'n forse groei acceptabel en aantrekkelijk, ook voor de huidige inwoners? Er komt veel bij kijken: bereikbaarheid, leefklimaat, voorzieningen, een bruisend cultureel aanbod, werkgelegenheid, brede welvaart, evenwicht tussen vraag en aanbod. Hoe zorg je dat er een beeld ontstaat waar mensen enthousiast van worden? Zoals Provinciale Staten van Flevoland het in een unaniem aangenomen motie benoemden (26 februari 2020, motie nr. 2): het moet gaan om 'een volwaardige, leefbare en duurzame gebiedsontwikkeling, waarbij (OV)bereikbaarheid, werkgelegenheid, voorzieningen, ruimte voor natuur en kwaliteit van wonen als belangrijke uitgangspunten gelden'. Als belangrijke randvoorwaarde stelde zij hierbij dat het oplossen van knelpunten op het gebied van stikstof onderdeel is van het gesprek met het rijk bij het realiseren van deze bovengenoemde opgave.

De opgave leidt op vele fronten tot een jonge provincie die zichzelf blijft vernieuwen. Het is eerder vertoond, met name in de beginjaren van onze provincie, een schaa sprong die zijn weerga niet kent. Een groei van nu, 422.000, naar zo'n 650.000 inwoners (autonome groei + schaa sprong). Dat is meer dan een bouwopgave. Dat is een kans om Flevoland 2.0 te ontwikkelen met behoud van de balans tussen de verschillende functies en ontwikkeling van een werkgelegenheids- en voorzieningenniveau dat daar gelijke tred mee houdt. Dat vraagt om verbindingen die de bereikbaarheid garanderen. Dat vraagt om een Flevoland 2.0 waar het goed wonen, werken en recreëren is. Dat vraagt om ruimte voor de toekomst.

De motie Koerhuis verzoekt de regering om de mogelijkheden voor grootschalige woningbouw in Flevoland in kaart te brengen en de Tweede Kamer voor het einde van het zomerreces hierover te informeren. Dat lijkt een hoop werk de komende zes maanden, zeker in een tijd waarin we thuis werken en elkaar nog niet fysiek kunnen ontmoeten. Maar we hoeven ook niet alle vragen meteen op te lossen. We verkennen de mogelijkheden en maken op basis daarvan een agenda met punten waarover we afspraken moeten maken en punten die we verder moeten uitwerken. Er is commitment vereist van zowel de regio als van het kabinet. De woningnood vraagt voortvarendheid en daarmee zicht op korte en middellange termijn vraagstukken. Maar we moeten niet het zicht verliezen op de integraliteit van onze ontwikkelambities. Ook de Rijksstructuurvisie Amsterdam-Almere-Markermeer (RRAAM) uit 2013 ging niet voor niets over een drievoudige ambitie en niet over de bouw van 60.000 woningen alleen. We zien het proces dat voor ons ligt daarom ook als een kans om een beeld te ontwikkelen dat inspireert. Een beeld dat laat zien hoe 'Growing Green Cities',

het thema van de Floriade, er in de praktijk uit ziet. Flevoland als toplocatie waar mensen graag wonen, werken en recreëren.

De gemeenten hebben zelf ongelooflijk veel kennis over hun eigen gebied. Die gemeente-lijke kennis benutten we graag. Gemeenten kunnen het beste inschatten bij welke bandbreedtes van groei en bij welke woonmilieus ze zich 'senang voelen'. De basis wordt gevormd door beschikbare harde bestemmingsplancapaciteit, aangevuld met geplande binnenstedelijke en uitbreidingslocaties die al in de pijplijn zitten. Daarbovenuit komt het gesprek over wellicht nu nog niet geplande locaties, waarbij we ook buiten onze 'comfort zone' durven denken. Het gaat daarbij zowel om binnenstedelijke als randstedelijke locaties. Andere dichtheden dan gepland. Oude plannen die uit de la worden gehaald en geactualiseerd worden. Maar ook nadenken over nieuwe kansen die nu kunnen ontstaan.

Wellicht moeten we ook weer een beetje teruggrijpen naar een ruimtelijke planning die we op alle overheidsniveaus de laatste decennia steeds meer hebben losgelaten. Vanuit het Rijk horen we dat de rijksgronden een kans zijn om actiever te sturen op bouwlocaties. Onze gezamenlijke verkenning kan daarmee ook gaan over andere manieren van gebieds-ontwikkeling dan we tot dusverre gewend zijn. De provincie Flevoland heeft in het Omgevingsplan uit 2000 voor het laatst heel expliciet nagedacht over toekomstige woningbouw- en bedrijventerreinlocaties, inclusief een MER. In de daarop volgende plannen was dit veel minder expliciet. Hetzelfde geldt voor het Rijk, dat aan het begin van deze eeuw met de Nota Ruimte het ruimtelijk beleid verregaand gedecentraliseerd heeft. Hoe gaan we om met de mogelijke spanning tussen de uitnodigingsplanologie van de nieuwe Omgevingswet en de mogelijke wens om op tempo en inhoud weer wat meer te sturen?

De motie Koerhuis noemt Almere, Lelystad en Dronten, maar ook andere gemeenten melden al dat ze kunnen en willen meedoen. De provincie is een logische regisseur, verbinder en inspirator, ook voor het Rijk waartoe het verzoek van de Tweede Kamer zich richt. Want het gaat over veel meer dan alleen woningbouw in de gemeenten. Het gaat over hoe Flevoland er in de toekomst uit kan zien. De provincie heeft de afgelopen jaren laten zien succesvol integrale gebiedsprogramma's te kunnen uitvoeren, samen met de rijksoverheid, gemeenten en andere (maatschappelijke) partners.

In maart is een eerste versie gemaakt van deze notitie, waarin een aanzet is gegeven om in kaart te brengen wat organisatorisch nodig is om uitvoering te geven aan de motie(s) die een woningbouwopgave van 100.000+ woningen in Flevoland voorstaan. De notitie is opgesteld op ambtelijk niveau van de provincie Flevoland, na een eerste gespreksronde met BZK en RVB en een belronde met de wethouders Wonen van de zes Flevolandse gemeenten. De notitie is vervolgens rondgestuurd naar de partners. In deze herziene versie zijn de eerste reacties verwerkt. Maar nog niet alle reacties zijn binnen en de kring van mensen die meekijken wordt steeds groter. Daarmee zal de notitie zich blijven ontwikkelen. Het is de bedoeling dat deze versie van de notitie wordt vrijgegeven voor het eerste gesprek binnen colleges en tussen colleges en gemeenteraden en PS en daarmee openbaar wordt. Om een optimale afstemming met het Rijk te houden, zal de komende dagen aan het Rijk gevraagd worden om de inhoud van deze conceptnotitie te onderschrijven.

In deze notitie komt achtereenvolgens aan de orde:

- Algemeen beeld
- Doel
- Kenmerken van het proces
- Organisatie van het programma en governance
- Projectfinanciering

- Eerste beelden bij producten
- Eerste beelden per polder
- Wie en wat hebben we nodig?
- Tenslotte

In twee losse bijlagen staan 'ongekamde gedachten' over inhoudelijke ambities en wordt een eerste aanzet gedaan tot een projectstructuur inclusief een nog te vullen matrix van contactpersonen op diverse deelterreinen. De projectstructuur wordt de komende tijd uitgewerkt.

## 2. Algemeen beeld

Het proces dat in deze notitie wordt uitgewerkt, gaat over een inventarisatie/het verkennen van het (maximaal) opplussen of versnellen van de woningbouwopgaven in de provincie Flevoland, als bijdrage aan het oplossen van het tekort aan woningen in Nederland en meer specifiek ook voor de MRA/Noordvleugel. Dit impliceert een proces waarbij het rijk, provincie Flevoland, MRA-partners en gemeenten in Flevoland samen bepalen welke woningbouwambitie zij kunnen realiseren, hoe zij die ambitie voortvarend kunnen operationaliseren en welke randvoorwaarden en koppelkansen zij met andere regionale en nationale opgaven aan de ambitie verbinden. Heel veel informatie is beschikbaar of in ontwikkeling in reeds lopende trajecten, zoals de MRA Verstedelijkings-agenda, het Handelingsperspectief Oostflank MRA, Samen Bouwen aan Bereikbaarheid, gemeentelijke woonvisies enz. Die kennis kunnen we benutten. Maar het zal hier en daar ook gaan om verkenning van nieuwe locaties. Of al bekende locaties sneller of anders realiseren. In die gevallen zullen we soms hulptroepen moeten inschakelen om gedachten uit te werken, te ontwerpen of door te rekenen. Dat kan gaan over financiën, maar ook over de capaciteit van infrastructuur. Zeker bij de integratie van ideeën kan ondersteuning van een extern bureau onmisbaar zijn. Het RVB zal mogelijk capaciteit moeten inhuren om rekensommen te maken, want Flevoland komt als bouwlocatie in beeld omdat daar veel grond nog eigendom is van het Rijk, maar we moeten wel weten wat het betekent als we die gronden voor stedenbouw willen benutten en bestaande bestemmingen komen te vervallen. 'Er moeten zwarte cijfers geschreven worden', is een randvoorwaarde die het RVB vanuit het Rijk heeft meegekregen. Dat laat onverlet dat 'zwarte cijfers' een financieringsconstructie zoals het Fonds Verstedelijking Almere mogelijk maakt en dat wordt nagedacht over een mogelijke regionale bijdrage aan de IJmeerverbinding.

## 3. Doel

Concrete doelen moeten uitgewerkt worden in een opdracht die voortvloeit uit de Tweede Kamermotie(s), waarbij het ministerie van BZK en provincie Flevoland gezamenlijk het opdrachtgeverschap op zich nemen. Die opdracht zou een nadere uitwerking kunnen zijn van het volgende paradigma:

*Bereid het bouwen van 100.000(+) woningen in Flevoland in de periode 2020-2050 en de daarmee verbonden opgaven op lokaal, provinciaal, landsdelig en nationaal niveau voor. Voor de korte termijn zou de inventarisatie een verhoging van bouwtempo moeten uitstralen, maar passend in een ambitieus lange termijn beeld dat voor allen wervend is en kwalitatief past bij Flevoland.*

NB: Er is nu nog geen scherpte over bouwperiode en fasering. Daar moeten we het wel met elkaar over hebben. Bij RRAAM is bewust gekozen om geen jaartallen te noemen, maar marktconform en vraaggericht te werken. Maar de urgentie om de woningnood aan te pakken is sindsdien veranderd en in de Tweede Kamer klinkt de roep om aanbod mogelijk te maken en met name tot een versnelling in de jaren tot 2030 te komen.

## 4. Kenmerken van het proces

Kenmerk van het proces zal zijn dat

- a. Er veel partijen op verschillende (schaal)niveaus en vanuit verschillende rollen bij betrokken zijn, waarbij ambities hoog moeten zijn, maar per gemeente ook kunnen variëren;
- b. Het in beperkte tijd tot concrete resultaten c.q. beslisinformatie voor volgende fasen moet leiden;
- c. Naast dagelijkse besturen ook de algemene besturen en maatschappelijke partners volwaardig betrokken worden;
- d. De werkvorm ook in tijden van Corona werkbaar moet zijn. De beste ideeën ontstaan in ontmoetingen tussen mensen, maar die ontmoetingen kunnen de komende tijd mogelijk niet fysiek plaatsvinden, dus zullen ze met digitale hulpmiddelen moeten;
- e. Het een creatief en inspirerend proces is, waarbij buiten gebruikelijke structuren en gebaande paden gedacht mag worden.

Dit stelt hoge eisen aan de kwaliteit van de beoogde organisatie en het commitment van betrokken partijen aan het proces. Medewerkers moeten de ruimte en het vertrouwen krijgen dat buiten de gebruikelijke kaders wordt gedacht. Hierin moeten we investeren, maar we moeten ook meteen aan het werk. We verliezen ons daarom niet in discussies over de structuur, maar we richten ons op de mensen die we willen betrekken.

#### 5. Organisatie van het programma en governance

De moties die in de Tweede Kamer zijn aangenomen, zijn verzoeken aan de regering. Dat betekent dat het ook aan het kabinet en meer specifiek de minister van BZK is om invulling te geven aan de motie Koerhuis. Gedeputeerde Jan de Reus en algemeen directeur Hans Tijl hebben na de stemmingen over de moties overlegd met minister Van Veldhoven en de meest betrokken DG's en directeurs van BZK en RVB. Dit heeft voorlopig geresulteerd in de conclusie dat de provincie Flevoland primair trekker is van de rijksopgave om de moties te beantwoorden, vanwege de gebiedskennis die moet worden aangeboord. Maar Rijk en regio trekken samen op. DG RVB Annet Bertram en Jan de Reus (samen bestuurlijk opdrachtgever) en Hans Tijl (ambtelijk opdrachtgever) hebben aan Hillebrand Koning (ambtelijk opdrachtnemer) gevraagd om als programmamanager te fungeren. Vanuit het Rijk is aangegeven dat het RVB namens het ministerie van BZK de gesprekken met de regio zal voeren. DG Annet Bertram heeft RVB-directeur Anneloes van Boxtel aangewezen als contactpersoon. Binnen BZK is door directeur Woningmarkt Marja Appelman een contact-persoon aangewezen en daarnaast is er contact met de directeur Versnelling Woningbouw.

In grote lijnen is een informele werkorganisatie voorzien die vanuit een heldere uitvraag in kleine teams van medewerkers van verschillende organisaties deelthema's verkennen. De werkvormen bepalen deze teams zelf. Die deelthema's worden vervolgens in een aantal rondes met elkaar tot synthese gebracht.

De motie Koerhuis verzoekt de regering om vóór het einde van het zomerreces (31 augustus 2020) de Kamer te informeren over de mogelijkheden voor grootschalige woningbouw in Flevoland, inclusief de bijbehorende infrastructuur/ OV, voorzieningen en natuur. Als we dit verzoek volgen, dan ligt het voor de hand om rond 1 juli en 1 augustus twee keer een bestuurlijk overleg te organiseren over de voortgang en de belangrijkste beslispunten. Dit zou een overleg kunnen zijn tussen minister Ollongren, staatssecretaris Knops, CvdK Verbeek en gedeputeerde De Reus. We zijn ons er van bewust dat de korte termijn invloed zal hebben op de inhoud van de agenda die we deze zomer kunnen formuleren. Het zal een tussenstand betreffen.

Dit bestuurlijk overleg kan worden voorbereid door een ambtelijk (opdrachtgevers) overleg op het niveau van DG's/directeuren van het Rijk (bv. Kuijpers, Appelman, Bertram, Van Boxtel, PM vertegenwoordigers IenW en EZK) en algemeen directeuren van de provincie en de meest betrokken gemeenten. Mogelijk moeten ook NS en Prorail hierbij worden betrokken, vanwege de onvermijdelijke en significante impact op het spoornet van de beoogde woningbouwontwikkeling.

We zijn ons ervan bewust dat de voor nu voorgestelde governance te smal is om recht te doen aan de complexiteit voor de doorontwikkeling van de provincie waar we voor staan. Tegelijkertijd is snelheid en slagkracht geboden. Vandaar dat ervoor gekozen is in deze eerste opstartfase de handen uit de mouwen te steken en aan het werk te gaan. Parallel wordt nagedacht over een besturingsmodel en projectorganisatie die recht doet aan de complexiteit van de opgave en bredere bestuurlijke betrokkenheid die dat vraagt.

Het plan dat we de komende maanden samen opbouwen, raakt de ziel van wat Flevoland is en de komende decennia kan worden. Daarom is het essentieel dat ambtenaren en bestuurders zelf aan het roer staan en niet het proces via een opdracht aan een extern bureau buiten onszelf plaatsen. Dat neemt niet weg dat externe ondersteuning een waardevolle buitenboordmotor kan zijn. Daarnaast kunnen we kennis nodig hebben die we als overheden niet (meer) in eigen huis beschikbaar hebben, zoals integrale stedenbouw-kundige en landschappelijke beelden maken en doorrekeningen maken. En het lijkt in deze tijd van thuiswerken inspirerend om webinars te organiseren waar experts op diverse terreinen ons een spiegel voorhouden. Aan alle betrokkenen is verzocht om in reactie op deze notitie de behoeften aan externe expertise expliciet te maken en waar mogelijk geschikte bureaus te benoemen. Het is prettig om te merken dat al vanuit diverse organisaties hulp wordt aangeboden en contactpersonen worden benoemd.

Uiteraard is de relatie met de Verstedelijkingsstrategie MRA, Netwerkstrategie SBAB, Handelingsperspectief Almere, Novi e.d. van belang. We gaan geen dingen dubbel of over doen. Vanuit het proces "Flevoland bouwt aan Nederland" zal doorlopend moeten worden afgestemd met de Verstedelijkingsstrategie. Met als uitgangspunt: het is een aanvulling op en niet een concurrent van. Binnen het Handelingsperspectief Oostflank MRA 2020-2030 is al sprake van een Rijk-regio samenwerking. Dit proces biedt een onmiskenbare bouwsteen voor het antwoord op de motie. In dit traject wordt expliciet aandacht besteed aan wenselijke en mogelijke groei bovenop de RRAAM-afspraken uit 2013. Voor goede samenwerking in MRA-verband is het verder van belang dat we het antwoord op de motie afstemmen met onze MRA-partners. In MRA-verband werken we ook volop aan de woonopgave. Naast de genoemde verstedelijkingsstrategie en de netwerkstrategie SBAB ook met Sleutelgebieden en versnellingslocaties en de uitwerking van de Woondeal-afspraken. Een aanpak zonder betrokkenheid van de MRA is niet wenselijk (maar niet onmogelijk).

## 6. Projectfinanciering

De gedachte is dat elke organisatie medewerkers in-kind beschikbaar stelt. Waar nodig moet vervangende capaciteit georganiseerd worden om lopende processen voort te kunnen zetten. En we huren externe capaciteit in waar die nodig is. De provincie Flevoland en het ministerie van BZK gaan in overleg over een passend werkbudget om het programma te faciliteren, maar dat mag de voortgang niet ophouden. De medewerkers moeten zich op de inhoud kunnen richten en geen last hebben van bureaucratie. Daarom neemt de provincie Flevoland in de Zomernota alvast een werkbudget voor 2020 op en we rekenen er op dat ook het Rijk budget beschikbaar stelt.

## 7. Eerste beeld bij producten

In het belang van het bestrijden van woningnood willen we snelheid maken. Tegelijk is het belangrijk niet overhaast te bouwen, want het is niet alleen een kwantitatieve opgave waarvoor wij ons zien gesteld. De opgave vraagt om ruimtelijke kwaliteit, maar ook om aandacht voor sociaal maatschappelijke en economische vraagstukken. De huidige Corona crisis maakt het extra uitdagend om daarvoor een zorgvuldig plan te maken, waarbij we bovendien ruimte moeten creëren voor een zorgvuldig democratisch proces.

Gelukkig vraagt de motie van ons voorlopig niet om voor het einde van het zomerreces al met een uitgewerkt plan te komen van hoe 100.000+ woningen in Flevoland gebouwd kunnen worden. De motie Koerhuis roept op om "de mogelijkheden voor grootschalige woningbouw in kaart te brengen, inclusief de bijbehorende infrastructuur/OV, voorzieningen en natuur".

Volgens ons volstaat het om in een antwoord te voorzien in:

- Een overzicht van hoe momenteel in Flevoland al aan de verstedelijkingsopgave wordt gewerkt, met een indicatie van woningbouwaantallen (bandbreedte) en van de voorwaarden waaronder deze woningbouwaantallen ook gerealiseerd kunnen worden.
- Een indicatie van mogelijke aanvullende woningbouwontwikkelingen, met een inventarisatie naar de raakvlakken met andere ontwikkelingen en beleidsterreinen, met als doel te komen tot een integrale gebiedsontwikkeling, inclusief de bijbehorende infrastructuur/OV, voorzieningen en natuur" in plaats van sec een woningbouwprogramma.
- Een procesvoorstel voor verdere uitwerking.

Het opstellen van een lange termijn verstedelijkingsbeeld is mogelijk een uitwerking voor een volgende fase in het proces.

Hieronder volgt een eerste beeld van de deelproducten en het eindproduct dat we willen opleveren. Op hoofdlijnen is het beeld dat de maanden mei en juni worden gebruikt om bouwstenen te maken en op basis daarvan in juli en augustus een notitie te bouwen. In overleg met het Rijk moet worden bepaald welke informatie nodig is om een eerste antwoord op de aangenomen moties te formuleren. Het volgende is nodig:

- Inventarisatie behoefte externe ondersteuning, gevolgd door uitvragen en opdrachtformulering (april)
- Waar nodig uitwerking werkwijze en governance die werkt voor alle betrokken partijen. Maar om geen tijd te verliezen een voorkeur voor een informele structuur.
- Aanscherping formulering van onze doelstellingen (april)
- Kaartbeelden (woningaantallen nu, gepland, extra plus typering (woonmilieus, dichtheden, prijsklassen) (medio mei)
- Uitwerking fasering in de tijd (eerste korte klap 2020-2024, 2025-2030, 2030-2034 en daarna) (mei-juni). Wat is in de gemeenten de harde plancapaciteit? Met welke bouwplannen zijn we al aan de slag en hoeveel woningen kunnen we op korte termijn (zeg: tot en met 2024) realiseren? Kunnen we versnellen zonder dat we tegen grenzen van bv. bestaande infrastructuur aan lopen? Welke capaciteit kan op middellange termijn (bv. de blokken 2025-2029 en 2030-2034) gerealiseerd worden? En wat is daarvoor nodig? Zijn er ook voldoende uitbreidingsmogelijkheden voor werklocaties?
- Om hoeveel extra woningen gaat het? Wij interpreteren de motie Koerhuis dat het gaat om tenminste 100.000 woningen inclusief de bestaande RRAAM-afspraken. We hebben echter gehoord dat sommigen het bovenop de RRAAM-afspraken zien en dan hebben we het over 150.000 woningen. Bij dat getal ontstaat een andere ontwikkel-dynamiek en er past vermoedelijk een andere tijdschikking bij. Ook Almere geeft in een eerste reactie aan zich oncomfortabel te voelen bij een groei met

- 100.000 woningen tussen 2020-2050 bovenop de bestaande RRAAM-afspraken. Los van het de vraag of een dergelijke ambitie realistisch is.
- Aan wat voor type woningen en woonmilieus is behoefte? Er moet evenwicht zijn tussen vraag en aanbod. Ook in Flevoland is de wachttijd voor huurwoningen de afgelopen jaren snel opgelopen. Locaties als Almere Duin en Oosterwold laten zien dat we met bijzondere plannen ook vraag kunnen creëren. De komende decennia zal de economie pieken en dalen kennen. Nu is de woningnood zeer hoog, maar we hebben ook een tijd achter ons waarin de vraag volledig uitviel. We moeten een systeem ontwikkelen waarin we kunnen meebewegen, met aanvaardbare financiële risico's. Biedt het arsenaal rijksgronden daarvoor kansen die we de afgelopen decennia nog niet hebben benut?
  - Welke mogelijkheden voor, maar ook grenzen aan verdichting zien wij? Jazeker, met name bij OV-knooppunten zijn er mogelijkheden voor verdichting. Maar creëer je daarmee woonmilieus waarvoor in Flevoland een markt is? Het groene karakter van onze woonmilieus is altijd een vestigingsfactor geweest. Woonwensen veranderen wel nu onze steden ouder en groter worden. Het is wenselijk dat stedenbouwkundige en landschapsonwerpers meehelpten in de verbeelding van ambities. Zijn er intelligentere oplossingen dan alleen verdichten?
  - Inventarisatie implicaties voor infrastructuur (weg, spoor, metro, ecologie), werk-gelegenheid, natuur en de natuurmaatregelen (bv kiekendiefcompensatie) en de kwaliteit van de leefomgeving (mei, juni)
  - Strategie in relatie met bestaande stad. Voorzieningenniveau passend bij provincie die fors groeit in inwonertal (mei, juni)
  - Uitwerking ambitieniveau: energiereductie, duurzaam, klimaatadaptief, natuur-inclusief (biodiversiteit), een proeftuin van innovaties en Growing Green Cities (mei, juni).
  - de randvoorwaarde dat er ook een groei in werkgelegenheid moet zijn, om te voorkomen dat er alleen maar forenzen uit de Randstad gaan wonen.
  - We kijken goed naar de assen waarmee Flevoland verbonden is met de omgeving. Een belangrijke as is onze relatie met de MRA. Maar er zijn ook belangrijke relaties naar Zwolle, Utrecht, Amersfoort en Noord Nederland. En de A-Z-as (Alkmaar-Zwolle) ontwikkelt zich als nieuwe economische dragers binnen Nederland.
  - Ook als we 100.000 woningen bouwen en daarmee een stad als Eindhoven toevoegen: dat is een groei voor Flevoland met 1/3. Er moet een plan worden gemaakt dat aanvaardbaar is voor de overige 2/3 huidige Flevolandse, en tevens verleidelijk en veerkrachtig. Er moet een breed gevoel gecreëerd worden dat de provincie er mooier en beter van wordt, in alle denkbare opzichten. Dit vereist een maatschappelijk proces om onze huidige inwoners en hun wensen te betrekken. Dit vereist ook een belangrijke rol voor communicatie.
  - Juridisch kader: hoe leggen we afspraken vast bij en na aanbidding van het plan van aanpak. Wat hebben we nodig aan juridische procedures zoals MER, relatie met Omgevingswet, experimenteerruimte, samenwerkingsovereenkomsten, Woondeal (juni, juli)
  - Hoe sluiten we op een werkbare manier aan bij rijksprocessen, zoals MIRT, agendering NMCA, T-1 systematiek, Investeringsfonds, omgevingsagenda, Groot Project? (juni, juli).

Het volgende citaat uit de voortgangsrapportage over het Handelingsperspectief Oostflank MRA (april 2020) geeft de relatie met andere processen kernachtig weer: "Voor het MIRT-onderzoek zal gelden dat de aangegeven aantallen woningen, arbeidsplaatsen en dicht-heden voor Almere-Pampus zullen worden gevoed uit de verschillende varianten vanuit het Handelingsperspectief MRA Oost. Afstemming met de Netwerkstrategie SBAB en MRA Verstedelijkingsstrategie moet leiden tot gedeelde beelden over aantallen

woningen, arbeidsplaatsen en dichtheden in Almere-Pampus. Het MIRT-onderzoek richt zich, gegeven die input, op de consequentie daarvan op de HOV-bereikbaarheid (bijv. via een IJmeer-verbinding of andere hoogwaardige openbaar vervoer verbinding aansluitend op de bestaande corridor via de Hollandse Brug).”

#### 8. Eerste beelden per polder

Met deze notitie starten de provincie en het Rijk samen met de Flevolandse gemeenten de verkenning of Flevoland met 100.000 woningen een significante bijdrage kan leveren aan de woningnood in de Noordvleugel van de Randstad. Een eerste beeld van de provincie is dat de aantallen de komende decennia met de volgende bandbreedtes over de drie polders verdeeld zouden kunnen worden. Het is een eerste beeld, als vertrekpunt voor de verkenning en afhankelijk van het voldoen aan te bepalen voorwaarden, en het bindt uiteraard tot niets.

Zuidelijk Flevoland: 65.000-80.000 woningen  
Oostelijk Flevoland: 20.000-30.000 woningen  
Noordelijk Flevoland: 5.000-10.000 woningen

##### *Zuidelijk Flevoland*

In november 2013 heeft het kabinet de Rijksstructuurvisie Amsterdam-Almere-Markermeer vastgesteld, waarin de ambitie is vastgelegd om 60.000 nieuwe woningen te bouwen, gerekend vanaf 2010. Voor Almere is RRAAM een belangrijk vertrekpunt voor beantwoording van de moties. Grosso modo ging het om 20.000 woningen op bouwlocaties in de bestaande stad (vooral Poort, Nobelhorst en Weerwater en voorts inbreiding en herstructurering), 15.000 woningen in Oosterwold (waarvan ca. 2/3 op het grondgebied van Zeewolde) en op termijn 25.000 woningen in Almere Pampus, waarbij door Almere en de provincie Flevoland de IJmeerverbinding als voorwaarde werd gesteld. door een scherpere focus is er binnenstedelijk in Almere Stad ook nieuwe ruimte gevonden voor bijna 10.000 woningen. Daarbij wordt ook gekeken naar nieuwe woonvormen, zoals de Friends-woningen in de nieuwe 67 meter hoge woontoren High Note.

Zeven jaar ná de vaststelling van RRAAM kan Almere dus nog steeds ruimte bieden voor tenminste 60.000 nieuwe woningen. In het kader van het Handelingsperspectief Oostflank MRA wordt momenteel wel bekeken of de daaraan verbonden opgaven en voorwaarden geactualiseerd moeten worden. Niet alleen heeft de capaciteit met name het spoor zich sindsdien anders ontwikkeld dan verwacht (OV SAAL), ook beleidsterreinen als klimaat, energie en circulaire economie hebben zich sinds 2013 doorontwikkeld.

Ter uitvoering van de 100.000 woningen motie kan bij het Handelingsperspectief ook worden bekeken of met de 60.000 woningen de grens is bereikt, of dat er nog een tandje kan worden bijgezet. Wat is de binnenstedelijke capaciteit, niet alleen in Almere Stad, maar ook in andere stadsdelen? Is het eerder gehanteerde getal van 25.000 woningen in Pampus daadwerkelijk de grens? Kunnen extra woningen langs de toekomstige IJmeerlijn van Almere Centrum richting Amsterdam IJburg bijdragen aan de financiering van die lijn? Ideeën over woningbouw bij Pampus buitendijks zijn niet in de Rijksstructuurvisie terecht gekomen. Hoe kijken we nu aan tegen de haalbaarheid daarvan?

In april 2020 heeft het college van Almere een nieuwe woonvisie openbaar gemaakt. Daarin spreekt het college van B en W de wens uit om tussen de 17.500 en 24.500 woningen erbij te krijgen tussen nu en 2030. De voorkeur van wethouder Lindenberg gaat uit naar de bovengrens en dus 2.450 woningen per jaar, zo was op Omroep Flevoland te lezen. In de toekomst ligt er meer hoogbouw in het vooruitschiet. "Bijvoorbeeld in Almere-Centrum en het



Olympiakwartier-Oost, waar we hoogbouw gaan realiseren op een manier die Almere nog niet kent", zo staat in de Woonvisie.

Binnenkort zal een besluit worden genomen over de volgende fasen van Oosterwold, waarbij ook op grondgebied van Zeewolde wordt gebouwd. Wordt daarbij het huidige concept ongewijzigd voortgezet, of is het denkbaar dat de capaciteit wordt verhoogd door ook een paar kernen te realiseren? In Zeewolde kunnen in de nieuwbouwwijk Polderwijk nog circa 1.100 woningen gerealiseerd worden (totale capaciteit was 2.950 woningen). Welke bouwcapaciteit is daarna beschikbaar? De vastgestelde Structuurvisie 2022 noemt een aantal locaties waaraan nog nadere invulling gegeven moet worden, zoals Fortenveld, Waterwoonmilieu en Horsterwold. Er wordt gekeken naar binnenstedelijke mogelijkheden, zoals in de voormalige bibliotheek en enkele bouwblokken in het centrum. In de in voorbereiding zijnde omgevingsvisie worden groeiscenario's verkend incl. nieuwbouwlocaties ná Polderwijk.

In de jaren negentig is in de zogenaamde Oostflankstudie voor de lange termijn ook een tweede kern van Zeewolde ten zuiden van het Horsterwold onderzocht, Eemstad, gelegen aan de spoorlijn Stichtse Lijn. Die locatie stond ook in het Omgevingsplan 2000. Toen werd nog wel heel anders aangekeken tegen wat we toen de locatie Almeerderhout noemden en wat nu de eerste fase van Oosterwold is. Mede op basis daarvan is een ruimtelijke reservering bepaald voor de Stichtse Lijn. Het is denkbaar dat we op basis van de huidige inzichten verkennen of die ruimtelijke reservering nog op de goede plek ligt.

#### *Oostelijk Flevoland*

In Lelystad wordt inmiddels weer volop gebouwd op de nieuwbouwlocatie aan de zuidkant van de stad, Warande. Met de nieuwe Anthony Fokkerweg kan die locatie op termijn ook goed ontsloten worden vanaf de A6. Het is nuttig om de capaciteit van Warande opnieuw te bezien: kunnen er meer woningen worden gebouwd dan de 10.000 die tot dusverre zijn gepland? Welke aantallen zijn realistisch? Daarnaast heeft Lelystad ook binnenstedelijk capaciteit, zoals momenteel zichtbaar is in de visievorming over de stationsomgeving en bij het Lelycenter. Ook zijn er bouwambities in de kustzone. Dit resulteert in een bouwcapaciteit die ergens tussen de 15.000-20.000 woningen kan liggen. Bij de voorbereiding van het provinciaal Omgevingsplan 2000 zijn ook lange termijn bouwopties bekeken die hier nog niet in meegerekend zijn, zoals aan de noordkant, de stadsrandzone en met een sprong over de A6 aan de oostkant.

In de jaren negentig stond Dronten al voor de keuze: Dronten Oost of Dronten West? De keuze viel toen op Dronten West. Nu die bouwlocatie zijn voltooiing nadert (naar verwachting in 2022), staat Dronten in de startblokken om met de gemeenteraad en de samenleving te gaan spreken over de volgende uitbreidingslocatie. Is de tijd gekomen om nu alsnog de sprong over de Biddingringweg naar Dronten Oost te maken? Dat is in beginsel een heel omvangrijke locatie, begrensd door Hanzeweg, Hoge Vaart en Elburgerweg waar ruimte is voor duizenden woningen. Hierbij is van belang dat Dronten ook kan bouwen voor de woningbehoefte in de Zwolse regio. Ontwikkelaars met een grondpositie hebben in het verleden al geopperd vanuit de Hoge Vaart een zeer waterrijke woonwijk te ontwikkelen. Dat zou in beginsel ook aan de noordkant kunnen, in het gebied tussen beide vaarten die bij Ketelhaven bijeen komen. Met de komst van de Hanzelijn is binnenstedelijk met het Hanzekwartier een forse ambitie geformuleerd. De structuurvisie voor dit gebied dateert alweer uit 2011, maar de realisatie is door de bouwcrisis mondjesmaat gestart. Er is ruimte voor 600-800 woningen. Verder heeft de gemeente Dronten met Swifterbant Zuid (600-800 woningen) en Biddinghuizen De Graafschap fase 1+2 nog een flinke plancapaciteit in de dorpen. Bij de voorbereiding van het Omgevingsplan 2000 werd al benoemd dat aan de zuidkant van Dronten ook de omgeving Van de

Hamlaan in beeld kan komen, een gebied waar in het verleden veel fruitteelt plaatsvond.

### *Noordelijk Flevoland*

In Noordelijk Flevoland gaat het om veel kleinere aantallen dan in Zuidelijk en Oostelijk Flevoland, maar het is zinvol om in het kader van de motie Koerhuis ook te kijken wat in Noordelijk Flevoland mogelijk is. De gemeente Urk blijft stevig groeien en heeft inmiddels 21.000 inwoners. In de nieuwe Zeeheldenwijk kunnen 1.500 woningen gebouwd worden. Daarnaast wordt gewerkt aan een binnendijks bedrijventerrein en een buitendijkse haven. Recent is door de raad van Urk Unaniem het initiatiefvoorstel "Urk groeit" aangenomen. Hierin spreekt de raad uit om samen met de gemeente Noordoostpolder en provincie Flevoland een traject in te gaan waarbij de groei tot 2050+ nauwkeurig in kaart wordt gebracht en vorm krijgt in een "Meerjarige Gebiedsontwikkelingsvisie". We gaan graag met Urk in gesprek over de lange termijn visie.

In de gemeente Noordoostpolder heeft de focus lange tijd gelegen op de nieuwbouwwijk aan de noordkant van Emmeloord, Emmelhage. Bij de voorbereiding van het Omgevingsplan Flevoland 2000 zijn diverse uitbreidingsrichtingen verkend, zoals de Landbouwpraktijk-school en zelfs ten westen van de Hannie Schaftweg en ten oosten van de A6. Daarnaast is het in het kader van het vitaal plattelandsbeleid de moeite waard om te verkennen welke ruimte voor groei kan worden geboden aan de tien dorpen rondom Emmeloord. Vanuit de studie Grond in Beweging (2019) weten we dat aan de zuidkant van Emmeloord de bodemdaling zo fors is, dat het gebied op termijn minder geschikt wordt voor akkerbouw. Ligt hierin een kans om bij de Urkervaart een waterrijke woonwijk te ontwikkelen? In een eerste reactie op de notitie geeft de gemeente Noordoostpolder wel aan dat verhoging van de woningbouwambitie wel moet aansluiten op de markt vraag, gecombineerd moet worden met behoud van de identiteit en dat het gecombineerd moet worden met een verbetering van de OV-ontsluiting, bij voorkeur de Lelylijn.

### 9. Wie en wat hebben we nodig?

Om snel aan de slag te kunnen, zal binnen de provincie een kernteam worden gevormd dat naast de programmamanager bestaat uit een plaatsvervangend programmamanager, enkele projectleiders en -medewerkers, een secretariaat, een coördinator communicatie en een omgevingsmanager. Het is denkbaar dat in elke gemeente een vergelijkbaar kernteam wordt gevormd of (bv. Almere - Handelingsperspectief) al bestaat.

De projectstructuur en bemensing moet nog vorm krijgen. Het is denkbaar dat rondom het kernteam een projectteam wordt gevormd waarin alle vereiste expertise beschikbaar is. De coördinerende experts kunnen provinciale medewerkers zijn, maar ook medewerkers uit gemeenten, van het Rijk of van NS/Prorail. Te denken valt aan de volgende expertises: strategisch adviseurs, financierbaarheid, experts stedenbouw, woningmarkt, bereikbaarheid, economie en werkgelegenheid, kwaliteit samenleving, landschap, natuur, klimaat en energie, circulariteit, innovatie. In bijlage 2 bij deze notitie is een aanzet gegeven voor de uitwerking, maar het beeld is nog volop in ontwikkeling.

In het projectteam kunnen coördinatoren per expertise zitten. Zij moeten borgen dat voor hun expertise de bouwstenen worden gevormd die we nodig hebben. Dat moet snel: de bouwsteenfase belooft de maanden mei en juni. Per expertise moet de coördinator kijken wie nodig is om de bouwsteen te helpen vormen. Dat kan een team zijn dat voor de hele provincie aan de slag gaat, maar het kan ook uit meerdere teams bestaan, bijvoorbeeld per polder.

Er moet een werkomgeving worden gevormd waarin over alle organisaties heen alle informatie wordt gedeeld. Zeker in deze tijden van Corona is dat niet een

projectkamer in het provinciehuis, maar bijvoorbeeld een digitale omgeving zoals OneDrive of Teams.

Eind juni halen we het net op van alle bouwstenen en de informatie brengen we bijeen in een eerste rapport. De synergie leidt ongetwijfeld tot verdiepingsvragen waarmee expertiseteams of combinaties daarvan aan de slag moeten. En het leidt eind juni tot een eerste analyse en eerste bespreekpunten voor het bestuurlijk overleg. Het rapport kan in juni ook in de diverse bestuurlijke organen (raads- en statencommissies) worden besproken. Daarnaast kan het in het maatschappelijk proces gebruikt worden om het samen met onze inwoners verder te verrijken.

De maanden juli en augustus gebruiken we om tot een gezamenlijk gedragen rapport te komen, in het besef dat dit tevens het zomerreces is. Dat vraagt ongetwijfeld bijzondere werkvormen, mandaten en voorbehouden.

We hebben ongeveer vijf maanden tijd en de hoeveelheid partners en werk is immens. Zeker in tijden van Corona vraagt dat flexibele werkvormen, maar wel met respect voor de formele procedures. Dat betekent dat we moeten nadenken over mandaten van ambtenaren en bestuurders, in evenwicht met een zorgvuldige communicatie. Gedeputeerde Wonen Jan de Reus coördineert, maar het programma raakt alle portefeuilles, dus het gehele college is betrokken.

#### 10. Tenslotte

De Tweede Kamer heeft de minister opgeroepen om te 'bouwen, bouwen, bouwen'.

In Flevoland kan dat. En de Flevolandse overheden zijn bereid de handschoen op te pakken. Samen aan de slag voor een provincie die er wezen mag!

## Bijlage 1. Ongekamde gedachten over inhoudelijke ambities

Diverse medewerkers van verschillende organisaties hebben al wensen geuit over het proces en het ambitieniveau. Hierna wordt een aantal van deze wensen 'ongekamd' vermeld. We zullen de komende tijd samen bekijken wat mogelijk is.

We willen het werk zoveel mogelijk met eigen mensen doen, maar ons wel laten inspireren. Samenkomsten zijn de komende maanden onwaarschijnlijk. Maar het lijkt wel mogelijk om inspirerende deskundigen uit te nodigen ons via webinars een spiegel voor te houden. Dat kan op een gezamenlijk moment, met mogelijkheid van interactie, maar ook daarna nog digitaal beschikbaar. Iedereen kan inspiratoren aandragen.

We moeten op zoek naar een veilige digitale werkomgeving waarin medewerkers vanuit verschillende organisaties kunnen werken, documenten plaatsen en samen gedachten uitwerken. Is OneDrive veilig?

Dit proces is een uitgelezen kans om de mogelijkheden van Smart Mobility te verkennen. Met de ontwikkeling van het MITC en de schielsprong met 100.000 woningen kan Flevoland zich ontwikkelen tot een gebied waar smart mobility uitgerold wordt. Het gaat niet alleen om meer infrastructuur, maar ook om een geïntegreerde mobiliteitsaanpak waarbij infrastructuur en de ontwikkeling en opschaling van nieuwe mobiliteitsdiensten samen komen. Waarbij bereikbaarheid, innovatief en concurrerend, leefbaar en aantrekkelijk, duurzaamheid sleutelbegrippen zijn. Mobiliteit concentreert zich in en rond steden. Hier komen de verkeer-en vervoersnetwerken bij elkaar. De afgelopen jaren zien we enerzijds een verandering optreden in de vraag en anderzijds in een toename van het aanbod van schone en slimme mobiliteitsoplossingen en diensten. Mensen kijken steeds meer naar een duurzaam, efficiënt en comfortabel mogelijke wijze van vervoer in een aantrekkelijk en leefbare woon-werk omgeving. Wij kunnen in een gebiedsgerichte aanpak slimme mobiliteit (diensten) op en rondom de brandpunten van deze nieuwe stedelijke ontwikkeling ontwikkelen en organiseren.

Integrale gebiedsontwikkeling moet niet worden beredeneerd vanuit de fysieke ruimte die we daarvoor nodig hebben, maar vanuit de samenleving die we in de drie polders willen bouwen. Het gaat dus ook om bereikbaarheid, werkgelegenheid, voorzieningenniveau (inclusief gezondheidszorg, cultuur, recreatie, sport etc.), brede welvaart. Bij 100.000 extra woningen past ook een hoge ambitie van een gezonde woonomgeving en brede welvaart. Dus we kijken naar gedifferentieerde woonmilieus, de waarde van groen, klimaat, energie, cultuur en circulariteit. Daarbij zal gaandeweg een weging moeten plaatsvinden tussen harde voorwaarden en inspanningsverplichtingen.

Luc Bos van TU Delft publiceerde het rapport 'Stedenbouw, gezondheid en welzijn'. Hij constateert dat de ontwikkeling van buurten steeds meer aan marktpartijen wordt overgelaten. De overheid neemt een faciliterende rol aan. Maar hierdoor krijgt het thema sociale cohesie onvoldoende aandacht, aldus Bos. Hij vond aanwijzingen dat in een wijk met 3.600 inwoners een besparing van ongeveer € 1,5 mln/jaar in welzijn gerealiseerd kan worden, door het toepassen van 10% meer groen in de wijk en ingrepen die de sociale cohesie verhogen, zoals een park, een muziektempel, ruimte voor bewonersinitiatieven (zoals volkstuinen), sociale eenheden van 100 tot 300 woningen en functiemenging.

Hoe zie woonmilieus van de toekomst en toekomstbestendige woonmilieus er uit? 'Houtbouw en hofjes', adviseerde rijksbouwmeester Floris Alkemade recent. Heeft houtskeletbouw inderdaad de toekomst? En kunnen we het hout dan ook lokaal oogsten en telen? Klopt het verhaal dat zowel vanuit klimaatbeleid als

vanuit boscompensatie-verplichtingen veel 'bomen op zoek zijn naar een plek'?  
Kunnen wij die opgaven combineren?

De hofjes kwamen ook voorbij in het boek van Richard Sennett: *Building and Dwelling - ethics for the city*. Hij adviseert om plekken te ontwerpen waar inwoners samen iets kunnen doen. Alleen elkaar tegenkomen is niet voldoende voor sociale cohesie.

Hij adviseert co-making met inwoners en niet alleen consultatie van inwoners. Hoe zorgen we dat sociaal-maatschappelijke vraagstukken niet volgend maar leidend zijn bij stedenbouwkundig ontwerp? Door de inkomensgrenzen zijn er steeds minder gezinnen en tweeverdieners in sociale huurwoningen. Zij werden wel het cement in de wijk genoemd. Nu lijkt sociale huur steeds meer een vangnet voor probleemgevallen te worden.

De provincie Noord-Brabant ontwikkelde het Actieprogramma Nieuwe Woonvormen en Zelfbouw. Zij constateerde dat een toenemend aantal mensen minder individueel en meer samen wil leven en wonen en dat bovendien graag zelf vormgeven. Er zijn steeds meer alleenstaanden, bijvoorbeeld ouderen (vergrijzing), maar ook werknemers uit het buitenland, studenten of gescheiden mensen. Zij zoeken woonruimte voor zichzelf, maar ook het comfort van een gemeenschap. Bijvoorbeeld om zelf de hulp en zorg te kunnen organiseren die ze wellicht op termijn nodig hebben. Maar ook het klimaat kan een drijfveer zijn: gezamenlijk kennis opdoen over circulair bouwen en klimaatneutraal leven. Omdat collectieve woonvormen er nog te weinig zijn, zoeken bewoners elkaar steeds vaker op om dit in eigen beheer vorm te geven.

We ontwikkelen ons plan in een periode waarin de Europese Unie nadenkt over de nieuwe Europese programmaperiode. Het is belangrijk om hierbij direct optimaal aansluiting te zoeken, zodat we bij de uitvoering optimaal gebruik kunnen maken van Europese subsidies.

## Bijlage 2 - Aanzet organisatie en governance, versie 0.1, 7 april 2020

### Inleiding

In dit document wordt nader uitgewerkt met welke organisatie gewerkt gaat worden aan de uitwerking van motie Koerhuis c.s. waarin wordt gevraagd de mogelijkheden voor grootschalige woningbouw in Flevoland op korte termijn in kaart te brengen. Voor de deze uitwerking is primair leidend wat minister Van Veldhoven in reactie op het indienen van de motie heeft toegezegd aan de Tweede Kamer: "Almere en Lelystad zijn onderdeel van de Woondeal MRA. In het verlengde daarvan werk ik met de regio aan de verstedelijkingsstrategie. Daarin wil ik met de regio ook keuzes maken voor extra locaties. We moeten wel goed kijken naar de ruimtelijke voorwaarden, met name de bereikbaarheid en de afstand tot werk. Ik wil voor het einde van het jaar tot besluiten komen. Deze motie neem ik daarin mee."

In het verlengde van de organisatievorm wordt in dit document tevens een voorstel gedaan om te komen tot besluitvorming over de resultaten van deze inventarisatie.

### Uitgangspunten

De provincie Flevoland is na het aannemen van de motie in gesprek gegaan met het ministerie in gesprek gegaan over het invullen van het verzoek van de Tweede Kamer. Dat heeft geleid tot de volgende uitgangspunten voor de organisatie:

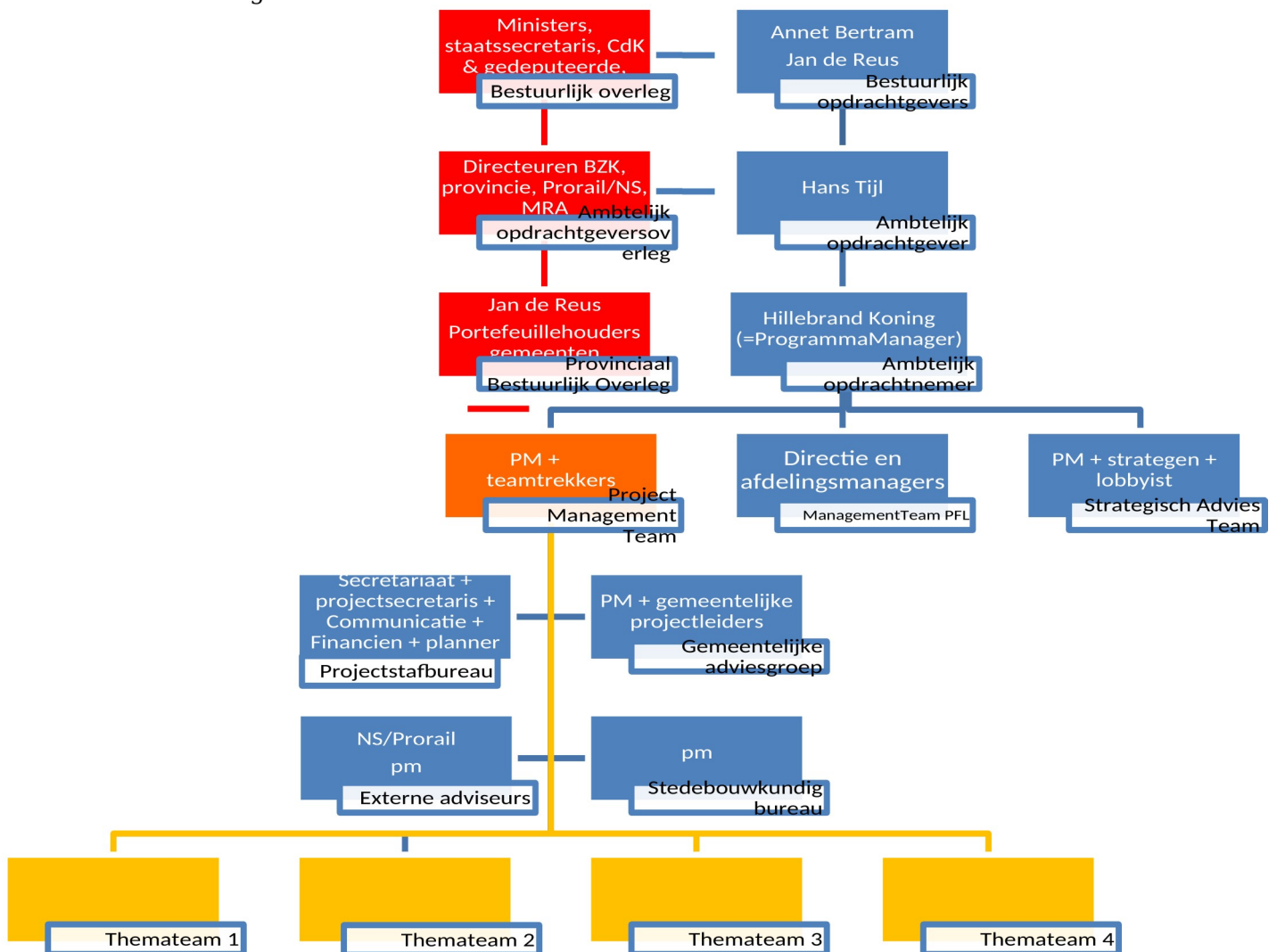
1. Het ministerie is eindverantwoordelijk voor de wijze waarop inhoud gegeven wordt aan het verzoek dat de Tweede Kamer via de motie Koerhuis en aanverwante moties heeft gedaan.
2. Voor de inhoudelijke uitwerking is de provincie Flevoland primair trekker van deze Rijksopgave, vanwege de specifieke gebiedskennis.
3. De inventarisatie als bedoeld in de motie Koerhuis leidt tot een eindproduct waarbij gestreefd wordt naar bestuurlijke consensus tussen de opdrachtgevers BZK en Flevoland. Vaststelling van het eindproduct vindt plaats door de eindverantwoordelijke bestuurders van ministerie en provincie.
4. In het proces vindt afstemming plaats met alle direct betrokken stakeholders, op zowel ambtelijk als bestuurlijk niveau. Deze afstemming betreft de opdracht, de inhoudelijke uitwerking en de conclusies die daaraan worden verbonden.
5. Onder direct betrokken stakeholders verstaan het ministerie van BZK en provincie Flevoland tenminste: de zes Flevolandse gemeenten, de ministeries van van I&W en EZK (en hun betrokken uitvoeringsorganisaties) en NS en/of Prorail.
6. Gezien het raakvlak met de verstedelijkingsstrategie van de MRA zal de provincie Flevoland met het bestuur van de MRA in gesprek gaan op welke wijze de MRA een passende rol kan krijgen bij de totstandkoming van de inventarisatie en de wijze waarop de resultaten daarvan een plek krijgen in het beleid van de regering ten aanzien van het oplossen van de woningnood in de MRA-regio. Bezien zal worden in welke rol de MRA het best tot haar recht komt, die van adviseur of die van medeverantwoordelijke.

### Uitwerking programmaorganisatie

Als primaire trekker van de rijksopgave heeft de provincie een programmaorganisatie uitgewerkt die tegemoet komt aan voornoemde uitgangspunten, waarbij met MRA, NS en Prorail nog nader zal worden besproken of en zo ja hoe zij in deze organisatie vertegenwoordigd zijn. Op de volgende pagina treft u een schematische weergave van de voorgestelde programmaorganisatie. Waar mogelijk zijn alvast namen of functienamen opgenomen, zodat expliciet wordt op welk niveau de diverse gremia opereren.

Omdat deze opgave meer betreft dan alleen maar woningen bouwen, maar moet leiden tot een volwaardige, leefbare en duurzame gebiedsontwikkeling, dient nog bekeken te worden hoe de verschillende portefeuillehouders (gedeputeerden en wethouders) vanuit hun eigen rol kunnen worden gepositioneerd in dit programma. De invulling van de themateams zal integraal worden benaderd, zowel inhoudelijk als qua bemensing. In de teams kunnen medewerkers zitten van alle benoemde stakeholderorganisaties; uitgangspunt is dat in de themagroepen alle gewenste expertise beschikbaar is, zodat in het Project Management Team een integraal kan worden afgewogen op welke wijze grootschalige woningbouw in Flevoland mogelijk gemaakt kan worden. Naast het Project Management Team is ook voorzien in een Strategisch Advies Team, dat zich vooral zal richten op procesadvisering van de Programmamanager/Ambtelijk Opdrachtnemer, vanuit de insteek van omgevingsmanagement.

Openstaande vraag is nog of het wenselijk is om een plaatsvervanger aan te stellen voor de Programmamanager/Ambtelijk Opdrachtnemer, omdat diens schakelfunctie cruciaal is voor de verbinding tussen ambtelijk en bestuurlijk niveau. Zeker met het oog op mogelijke Coronabesmetting is het wellicht geen overbodige luxe om een direct inzetbare achtervang beschikbaar te hebben. Vooral ook omdat de wens is dat er in relatief korte tijd producten moeten worden ogeleverd.



In oranje (voorbereidend) en rood (vaststellend) is in het organisatieschema aangegeven hoe de besluitvormingslijn is voorzien, waarbij het Project

Management Team de verbindende schakel is tussen het ambtelijk en bestuurlijk niveau en bij het PMT nadrukkelijk en slag te maken van thematisch naar integraal.